

Sygn. XXV C 1706/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janina Dąbrowiecka
Protokolant:	Stażysta Bożena Odrowąż

po rozpoznaniu w dniu 5 maja 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. F. (1)

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki K. F. (1) kwotę 100 000 zł (sto tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 maja 2016 r. do dnia zapłaty;
2. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki K. F. (1) tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 8 212, 44 zł (osiem tysięcy dwieście dwanaście złotych czterdzieści cztery grosze);
3. Nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) powódce K. F. (1) kwotę 204, 56 zł (dwieście cztery złote pięćdziesiąt sześć groszy) tytułem nierozrachowanej zaliczki uiszczonej w dniu 13 lutego 2015 r. zapisanej pod pozycją (...);
4. Nakazuje pobrać od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) kwotę 4 786 zł (cztery tysiące siedemset osiemdziesiąt sześć złotych) tytułem kosztów sądowych od uiszczenia, których powódka została zwolniona.

Sygn. akt XXV C 1706/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 listopada 2013 r. (data stempla pocztowego) K. F. (1) wniosła przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 grudnia 1999 r. w C. doszło do wypadku komunikacyjnego na skrzyżowaniu ul. (...) z ul. (...), wskutek którego śmierć poniosła K. F. (2), matka K. F. (1). Pojazd sprawcy zdarzenia, J. W., ubezpieczony był z tytułu odpowiedzialności cywilnej na podstawie obowiązkowej umowy ubezpieczenia zawartej z (...) S.A., to jest poprzednikiem prawnym strony pozwanej (odpis skrócony aktu urodzenia powódki, k. 16, odpis skrócony aktu zgonu K. F. (2), k. 17, pismo pozwanego z dnia 21.08.2013 r., k. 20-21).

W dniu 11 maja 2002 r. pomiędzy (...) S.A. z siedzibą w W. a A. F. (1) reprezentującym jednocześnie interesy małoletnich dzieci, K. i M. F. została zawarta ugoda, zgodnie z którą ustalono wypłatę w formie jednorazowej płatności w łącznej kwocie 260.400 zł, z czego kwota 65.400 zł miała zostać przeznaczona na rentę alimentacyjną dla małoletniej K. F. (1) po 300 zł miesięcznie do stycznia 2019 r., zaś kwota 20.000 zł stanowiła odszkodowanie dla powódki z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej wskutek śmierci K. F. (2) (ugoda z dnia 11.05.2002 r., k. 61).

W związku z zaistniałym wypadkiem, wskutek którego śmierć poniosła matka powódki, postępowanie likwidacyjne prowadziła strona pozwana pod nr szkody (...). Pismem z dnia 18 lipca 2013 r. ówczesny pełnomocnik powódki, T. S., wystąpił do strony pozwanej z żądaniem wypłaty na rzecz powódki zadośćuczynienia na podstawie przepisów art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. W odpowiedzi na zgłoszone roszczenie, strona pozwana pismem z dnia 21 sierpnia 2013 r. poinformowała o odmowie spełnienia roszczeń, przedstawiając ugodę z dnia 11 maja 2001 r., podpisaną przez ojca, małoletniej wówczas powódki, A. F. (1) (pismo T. S. z dnia 18.07.2013 r., k. 18-19, pismo pozwanego z dnia 21.08.2013 r., k. 20-21).

Powódka w chwili śmierci matki miała cztery lata, jako małe dziecko była silnie związana z matką. K. F. (1) bardzo odczuła śmierć matki, tęskniła za nią, dopytywała o zmarłą, płakała. Ojciec powódki po śmierci K. F. (2) zawarł kolejny związek małżeński z E. K.. Do czasu ślubu powódkę oraz jej siostrę wychowywała babcia, H. F., potem powódka wróciła do domu rodzinnego. Powódka nie miała dobrych relacji z macochą, która nie poświęcała jej dostatecznie dużo uwagi i ciepła, gdyż wszystkie te emocje kierowała w stronę nowonarodzonego dziecka ze związku z A. F. (1). Powiernikiem K. F. (1) została babcia, którą odwiedzała w razie problemów w domu i której się zwierzała. Kiedy konflikt z E. K. nasilił się, powódka uciekła z domu wraz z siostrą i zgłosiła się do placówki opiekuńczej, w której przebywała przez jeden miesiąc. Powódka w 2008 r. uczęszczała na wizyty u psychologa w poradni rodzinnej wraz z ojcem i macochą ze względu na agresywne zachowania, głównie w relacji do macochy. Zaniechano jednak wizyt z uwagi na niechęć macochy do udziału w terapii. W 2013 r. powódka wyprowadziła się z domu do mieszkania rodziców partnera, jednak jej sytuacja mieszkaniowa nie jest ustabilizowana, wciąż przebywa również w domu ojca. Często odwiedza grób zmarłej matki, zdarza jej się płakać, brakuje powódce bliskiej osoby, rozważa wizyty u psychologa.

Zarówno strata matki, jak i zmiany w systemie rodzinnym powódki, jako czynniki stresowe, wpłynęły na stan zdrowia psychicznego K. F. (1). Śmierć matki nie ma jednak wpływu na obecne funkcjonowanie powódki (zeznania H. F., k. 122-123, zeznania A. F. (1), k. 123-125, zeznania M. P., k. 125-126, karta indywidualna K. F. (1) w poradni (...) w C., k. 210-215, opinia biegłego psychologa, k. 237-345, zeznania A. F. (2), k. 247-248).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów załączonych do akt niniejszej sprawy, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Czyniąc ustalenia faktyczne w niniejszym postępowaniu Sąd oparł się także na zeznaniach przesłuchanych w sprawie świadków H. F. (k. 122-123), A. F. (1) (k. 123-125), M. P. (k. 125-126) oraz A. F. (2) (k. 247-248). Powyżsi świadkowie jako osoby należące do grona najbliższych osób powódki posiadali niezbędną wiedzę w zakresie więzi łączących powódkę ze zmarłą K. F. (2) oraz stanu zdrowia psychicznego po śmierci matki. Zeznania te należy uznać za wewnątrznie spójne, logiczne, wzajemnie się uzupełniające. Sąd nie dostrzegł w ich treści elementów mogących nasuwać uzasadnione wątpliwości, co do ich wiarygodności. Podobnie należy oceniać zeznania K. F. (1) w charakterze strony (k. 329-331). Znajdują one bowiem potwierdzenie w zeznaniach przesłuchanych w sprawie świadków, a także spostrzeżeń poczynionych przez biegłego sądowego z zakresu psychologii.

W toku postępowania został dopuszczony dowód z opinii biegłego psychologa na okoliczność ustalenia skutków śmierci matki powódki na stan psychiczny powódki oraz, czy śmierć matki w dniu 9 grudnia 1999 r. ma wpływ na obecną sytuację życiową powódki.

Sąd dał wiarę w/w opinii, gdyż została sporządzona w sposób rzeczowy, rzetelny oraz przekonywujący w oparciu o wiedzę fachową, przez kompetentną osobę, posiadającą odpowiednie w tym kierunku specjalistyczne wykształcenie i wieloletnie doświadczenie zawodowe. Opinia jest jasna i logiczna, poparta przekonującymi wyjaśnieniami biegłego, z wyczerpującym uzasadnieniem.

Sąd oddalił wniosek z przesłuchania E. K., gdyż wszystkie okoliczności faktyczne sprawy zostały dostatecznie wyjaśnione, zaś świadek od kilku lat nie miała kontaktu z powódką. Nie mogłaby się zatem wypowiedzieć na temat aktualnego stanu zdrowia psychicznego powódki. Przesłuchanie E. K. przyczyniłoby się jedynie do przedłużenia postępowania

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności odnosząc się do kwestii odpowiedzialności pozwanego należy wskazać, że ugoda, którą A. F. (1) zawarł z poprzednikiem prawnym pozwanego w dniu 11 maja 2002 r. dotyczyła enumeratywnie wymienionych roszczeń z tytułu renty alimentacyjnej oraz odszkodowania z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej strony powodowej. W rozpoznawanej sprawie powódka dochodzi natomiast zadośćuczynienia za pozbawienie dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie.

Odpowiedzialność pozwanego (...)w sprawie niniejszej wynika zatem z treści art. 448 k.c., zgodnie z którym w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się.

Sąd Najwyższy kilkakrotnie wskazywał, iż podstawą dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 r. w następstwie naruszenia deliktem dobra osobistego w postaci utraty więzi rodzinnej łączącej osobę najbliższą ze zmarłym stanowi art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12).

Przywoływany przez stronę pozwaną przepis § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 96, poz. 475 ze zm.) nie wyłączał natomiast z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Zarówno orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie przyjmuje się, że ochroną przewidzianą w art. 23 k.c. i 24 k.c. objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Wartością taką może być także więź między osobami żyjącymi. Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 k.c. i 24 k.c. Sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia.

Nie każdą więź rodzinną należy niejako automatycznie zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wykazało naruszenie dobra osobistego powódki, powodujące szkodę niemajątkową w postaci negatywnych odczuć i przeżyć psychicznych w wyniku zerwania więzi rodzinnych. Powstały po śmierci matki kryzys psychiczny wpłynął na codzienne funkcjonowanie powódki, która zaczęła wykazywać agresję w stosunku do macochy, buntować się przeciwko ojcu i uciekać z domu, co skutkowało osłabieniem więzi z najbliższymi osobami. Należy zatem stwierdzić, że istnieje związek przyczynowy między naruszeniem a szkodą niemajątkową, która spowodowana jest naruszeniem.

Spowodowanie śmierci osoby bliskiej, matki, stanowiło naruszenie dóbr osobistych członka jej rodziny i uzasadniało przyznanie zadośćuczynienia. W następstwie straty osoby bliskiej, powódka poddana była obciążeniu znacznym poziomem stresu, wyraźnie zakłócającym jej ówczesne funkcjonowanie, tym bardziej iż więź łącząca powódkę z poszkodowaną posiadała silny charakter. Ewidentnym był fakt, że K. F. (1) łączyła z matką bardzo silna więź nie tylko rodzinna, ale przede wszystkim emocjonalna. Należało również uznać, iż śmierć K. F. (2) była tym bardziej bolesna dla powódki z uwagi na jej młody wiek i perspektywę braku tak ważnej dla młodej dziewczyny osoby do końca życia.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że śmierć osoby bliskiej niemal zawsze stanowi wielki wstrząs dla rodziny i innych osób bliskich, a cierpienia psychiczne, jakie się z tym wiążą, mogą przybierać ogromny wymiar, tym większy, im mocniejsza była więź emocjonalna łącząca zmarłego z jego najbliższymi. W razie śmierci osoby bliskiej pomocnymi kryteriami w określaniu wysokości roszczenia z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci utraty więzi rodzinnej mogą być: uprzednio występujący stopień bliskości, zażyłości, przyjaźni i wspólności pomiędzy uprawnionym a zmarłym, stopień i długotrwałość cierpienia i bólu po śmierci najbliższego (na co bez wątpienia wpływa wiek uprawnionego do zadośćuczynienia), rozmiar zaburzeń psychicznych wyrażający się w nasileniu stanów depresyjnych, schorzeń psychiatrycznych w wyniku zerwania więzi emocjonalnej w rodzinie. Ponadto takimi czynnikami powstałymi na skutek utraty więzi rodzinnej będą: brak troski i opieki ze strony rodzica, brak pomocy w przyszłym wychowaniu, poczucie sieroctwa, poczucie niższej wartości wobec rówieśników, osamotnienie i trudności życiowe dziecka, które w okresie dorastania, a także w następnych latach nie będzie korzystało ze wsparcia jednego lub w dramatycznych przypadkach - obojga z rodziców, poczucie bezradności życiowej, bezsilność wobec trudności życiowych, samotność i strach przed nią na przyszłość, czy też konieczność samodzielnego wychowania dzieci oraz związane z tym napięcia psychiczne, stopień krzywdy wynikający z utraty pomocy, wsparcia i opieki osoby bliskiej, niemożność realizacji planów, niekorzystne widoki i możliwości w przyszłości, konieczność układania sobie życia od nowa oraz inne okoliczności wpływające na poczucie krzywdy w postaci utraty więzi rodzinnej uzależnione od konkretnego stanu faktycznego, których trzeba będzie poszukiwać każdorazowo w indywidualnej sprawie.

Zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie wysokość ta nie może być nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia” w tym znaczeniu, że powinna być – przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego – utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2001 r., III CKN 427/00).

W wyniku wypadku z dnia 9 grudnia 1999 r. poniosła śmierć K. F. (2), matka czteroletniej wówczas powódki. Poszkodowana w chwili śmierci miała 27 lat, była zatem osobą młodą, która miała przed sobą wiele lat życia i planów na przyszłość. Powódka z kolei w wyniku nagłego zdarzenia utraciła matkę, która winna była ją wychowywać, wspierać w trudnych chwilach i służyć radą osoby bardziej doświadczonej życiowo. Powódka została zatem pozbawiona na całe swoje życie więzi z matką, utraciła również możliwość wychowywania się w pełnej rodzinie. Chcąc, aby córki miały matkę, ojciec powódki zawarł związek małżeński z E. K., jednakże powódka nie znalazła więzi porozumienia z macochą, która zawsze stanowiła osobę obcą w rodzinie. Powódka wykazywała agresję w stosunku do nowej żony ojca, co zmusiło rodzinę do rozpoczęcia terapii w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Powódka mogła co prawda

liczyć na wsparcie ze strony babci, jednak nikt nie jest w stanie zastąpić młodej osobie więzi, jaką posiadała, bądź mogła posiadać z rodzicem.

Podsumowując całokształt okoliczności sprawy, Sąd kierując się powołanymi wyżej kryteriami, uznał iż kwotą stanowiącą rekompensatę za zerwanie więzi rodzinnej ze zmarłą matką, będzie kwota określona przez powódkę, czyli 100.000 zł.

O odsetkach orzeczono od daty wyrokowania, albowiem dopiero od daty ustalenia okoliczności co do poniesionej przez powódkę szkody niemajątkowej pozwany zakład ubezpieczeń popadł w opóźnienie ze spełnieniem świadczenia w rozumieniu art. 481 § 1 k.c., wobec czego powstało po jego stronie zobowiązanie uboczne do świadczenia odsetek.

Biorąc pod uwagę powyższe, orzeczono jak w wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu z art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 8.212,44 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), sąd z urzędu zwraca stronie różnicę między opłatą pobraną od strony a opłatą należną. Należało zatem z zaliczki uiszczonej przez stronę powodową na poczet opinii biegłego zwrócić różnicę pomiędzy uiszczonej zaliczką na poczet wynagrodzenia biegłego a kwotą należną biegłemu z tytułu wynagrodzenia. Stosownie zaś do art. 113 ust. 1 w/w ustawy kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. W związku z powyższym, Sąd nakazał pobrać od pozwanego, jak strony przegrywającej postępowanie, na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 4.786 zł tytułem kosztów sądowych, od których powódka została zwolniona.